

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 308/2025-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 11C/256/2010 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 11C/256/2010 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov v konaní sp. zn. 11C/256/2010 **prikazuje konať** bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Prešov **povinný** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **1 423,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu v konaní uvedenom v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Žiada tiež, aby mu ústavný súd priznal finančné zadostučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 308/2025-18 z 29. mája 2025 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Skutkové východiská

3. Žalobou doručenou okresnému súdu 30. decembra 2010 sa sťažovateľ domáha v napadnutom konaní zaplata náhrady (celkovo 571 054,25 eur s prísl.) za užívanie nehnuteľností vo svojom vlastníctve, na ktorých sú stavby – pozemné komunikácie a chodníky vo vlastníctve mesta Prešov (ďalej len „žalovaný“).

4. Rozsudkom okresného súdu č. k. 11C/256/2010-1025 z 20. júla 2017 bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť sťažovateľovi 8 285,88 eur s prísl. a 57 931,05 eur s prísl. z titulu bezdôvodného obohatenia (výrok I a V) a 51 504,32 eur s prísl. a 176 545,29 eur s prísl. z titulu finančnej náhrady za vecné bremeno (výroky III a VII). V prevyšujúcej časti bola žaloba týkajúca sa nárokov na bezdôvodné obohatenie a finančnej náhrady za vecné bremeno zamietnutá (výroky II, IV, VI, a VIII). Sťažovateľovi bol tiež priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 4 % (výrok IX).

5. Proti výrokom II, IV, VI, VIII a IX rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie (odvolanie podal aj žalovaný, pozn.). Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 23Co/120/2017-1196 zo 7. novembra 2018 rozsudok okresného súdu v časti potvrdil, v časti zmenil (bezdôvodné obohatenie) a v časti zrušil (náhrada za vecné bremeno) s vrátením veci na ďalšie konanie okresnému súdu.

6. Proti výroku II, III, V, VI a VII rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 1Cdo/79/2022 z 8. novembra 2023 zrušil zmeňujúce výroky rozsudku krajského súdu, vec mu vrátil na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti dovolanie odmietol.

7. Rozsudkom č. k. 23Co/15/2023-1430 zo 14. marca 2024 krajský súd potvrdil výrok I rozsudku okresného súdu v časti nad zaplata 4 143,04 eur s prísl. a výrok V rozsudku okresného súdu v časti nad zaplata 29 121,29 eur s prísl.

8. Na návrh žalovaného bolo uznesením okresného súdu č. k. 11C/256/2010-1536 z 30. októbra 2024 nariadené znalecké dokazovanie na stanovenie všeobecnej hodnoty náhrady za vecné bremeno zriadené podľa zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zákonov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“) a na jeho vykonanie bol ustanovený Ústav súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity, ktorému bola uložená povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 18 mesiacov od prevzatia súdneho spisu (9. december 2024).

III.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ uviedol, že rozhodovanie o náhrade za užívanie nehnuteľností je bežná a každodenná agenda všeobecného súdu. Zároveň jeho správanie nemalo vplyv na doterajšiu dĺžku napadnutého konania. O uplatnenom nároku sťažovateľa nie je právoplatne rozhodnuté ani po viac než 15 rokoch od podania žaloby a o dôležitosti veci pre sťažovateľa svedčí samotná výška ním uplatneného nároku.

10. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti venoval predovšetkým pozornosť okolnostiam, za ktorých bol okresným súdom vykonaný posledný úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu, t. j. k nariadeniu znaleckého dokazovania. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 18. septembra 2024, žalovaný navrhol, aby okresný súd nariadil znalecké dokazovanie s ustanovením Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity na vyhotovenie znaleckého posudku. Sťažovateľ s týmto návrhom nesúhlasil, keďže po vydaní rozsudku krajského súdu zo 7. novembra 2018 mal žalovaný dostatočný časový priestor (6 rokov) na to, aby sám predložil takýto návrh alebo objednávku na vypracovanie súkromného znaleckého posudku (aj zo strany Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity), ktorý však nevyužil. Zároveň žalovaný aj na ten účel má so súdnym znalcom uzatvorenú zmluvu o vypracovaní znaleckých posudkov pre potreby súdneho konania. Sťažovateľ argumentoval aj tým, že v inom súdnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10C/19/2017 bola uložená Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity povinnosť vypracovať znalecký posudok, čo trvalo 4 roky (táto skutočnosť sa premietla aj v náleze ústavného súdu č. k. II. ÚS 134/2024-28 z 28. mája 2024). Na záver pojednávania sťažovateľ dôvodil aj tým, že okresný súd nemôže nariadiť znalecké dokazovanie znaleckým ústavom, keďže v napadnutom konaní neexistujú sporné otázky, t. j. také, na ktoré by existovali protichodné odpovede vzhľadom na (iba) sťažovateľom predložených 7 znaleckých posudkov.

11. Okresný súd nezobral na zreteľ tieto námietky sťažovateľa a nariadil znalecké dokazovanie nie postupom podľa § 206 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) alebo § 207 ods. 1 CSP, ale rovno podľa § 207 ods. 3 CSP. Návrh na nariadenie znaleckého dokazovania znaleckým ústavom nepredstavuje pre okresný súd možnosť, ale obligatórny postup, ktorý je prípustný len pri splnení podmienok uvedených v § 207 ods. 3 CSP, t. j. v obzvlášť závažných prípadoch vyžadujúcich si osobitné vedecké posúdenie alebo ak závery súdnych znalcov sú v zrejmom rozpore. V napadnutom konaní otázka náhrady za užívanie nehnuteľností nie je ani pri najlepšej predstavivosti obzvlášť závažný prípad a nie sú v zrejmom rozpore ani závery súdnych znalcov. Posledné znalecké posudky boli vypracované dvomi z troch znaleckých ústavov pôsobiacich na území Slovenskej republiky (Znalecký ústav Technickej univerzity v Košiciach a Ústav súdneho znalcstva Stavebnej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave). Z tohto dôvodu okresný súd preto nemal žiadne zákonné oprávnenie nariadiť znalecké dokazovanie vo vzťahu k (tretiemu) znaleckému ústavu, ktorý sa dokonca má vyjadriť k záverom znaleckých posudkov vypracovaných už uvedenými znaleckými ústavmi. Nesústreďeným postupom okresný súd nielenže nerozhodol vo veci samej na pojednávaní, ktoré sa konalo 18. septembra 2024, ale posunul rozhodnutie vo veci samej minimálne o ďalšie 2 až 3 roky.

12. Podľa názoru sťažovateľa po vrátení súdneho spisu nič nebránilo okresnému súdu vyzvať strany sporu na vyjadrenie sa k rozsudku krajského súdu zo 14. marca 2024 a v zmysle § 153 CSP uložiť stranám sporu lehotu na uplatnenie prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany s poučením, že ak tieto nebudú predložené včas, okresný súd na tieto nemusí prihliadnuť. Okresný súd takýmto spôsobom nepostupoval. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na čl. 5 a čl. 8 CSP, v ktorých je vyjadrená povinnosť riadneho vedenia sporu tak, že strany sporu sú povinné vykonať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany v súlade s princípom hospodárnosti, resp. že procesné úkony nesmú viesť k prieťahom v konaní. Účelom sudcovskej koncentrácie konania je zabrániť tomu, aby strany zdržiavali spor neskoro vykonanými procesnými úkonmi. Potom je namieste, aby súd prijal procesnú sankciu spočívajúcu v tom, že na procesný úkon neprihliadne. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd preto postupoval nesprávne, keď neodmietol oneskorený návrh žalovaného na doplnenie dokazovania s poukazom na sudcovskú koncentráciu konania.

IV.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

13. Okresný súd poukázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá uviedla, že spis vo veci sťažovateľa nebol v dispozícii okresného súdu od jeho rozhodnutia vyhláseného 20. júla 2017 do rozhodnutia krajského súdu vo veci sp. zn. 23Co/15/2023 zo 14. marca 2024. O ústavnej sťažnosti sťažovateľa týkajúcej sa postupu okresného a krajského súdu ústavný súd rozhodol uznesením sp. zn. I. ÚS 264/2024. Pokiaľ právnemu zástupcovi sťažovateľa bolo zrušujúce rozhodnutie krajského súdu (rozsudok č. k. 23Co/120/2017-1196 zo 7. novembra 2018, pozn.) doručené ešte 20. decembra 2018, potom mal tento vytvorený dostatočný časový priestor na prípadné vyjadrenie sa k jeho záverom. Zo žiadneho ustanovenia CSP nevyplýva povinnosť súdu osobitne vyzývať strany sporu na vyjadrenie sa k rozhodnutiam odvolacieho, príp. dovolacieho súdu. Pokiaľ právny zástupca sťažovateľa prevzal predvolanie na pojednávanie 17. júna 2024 a 16. júla 2024 mu bolo doručené vyjadrenie žalovaného s návrhom na doplnenie dokazovania, opätovne mal vytvorený dostatočný časový priestor na zaujatie stanoviska nielen k záverom odvolacieho súdu, ktoré mu boli známe viac ako 7 rokov, ale aj k návrhu žalovaného, na ktoré nereagoval.

14. Vzhľadom na závery rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 23Co/120/2017 sa okresný súd na pojednávaní konanom 18. septembra 2024 zaoberal otázkou prekážky začatej veci. Dospel k záveru, že v tomto konaní neexistuje prekážka začatej veci pre nárok uplatnený z titulu náhrady za užívanie nehnuteľnosti vedenej na [REDAKOVANÉ] k. ú. [REDAKOVANÉ] za obdobie od 1. júla 2009 do 31. decembra 2010, ktorú súd bude posudzovať v súlade so zákonom č. 66/2009 Z. z. Predmetom konania je tak nárok v časti, v ktorej bolo zrušené rozhodnutie okresného súdu inštancie z titulu náhrady za vecné bremeno za obdobie od 1. júla 2009 do 30. decembra 2010 týkajúcej sa parciel [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] v k. ú. [REDAKOVANÉ] a parcely č. [REDAKOVANÉ] v k. ú. [REDAKOVANÉ].

15. Okresný súd na pojednávaní 18. septembra 2024 tiež konštatoval, že v konaní nie sú aplikovateľné sťažovateľom predložené znalecké posudky č. 10/2014, 2/2015, 43/2010

a č. 053/2007, ktorých obsahom je iba určenie všeobecnej hodnoty nájmu, a nie všeobecnej hodnoty náhrady za vecné bremeno v zmysle prílohy č. 3 bodu F.1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ na jednej strane žiadal vychádzať zo záverov znaleckého posudku STU Bratislava č. 4/2017 a na druhej strane tvrdil (pozri zápisnicu z 18. septembra 2024), že jeho obsahom nebolo určenie všeobecnej hodnoty náhrady za vecné bremeno vo vzťahu k predmetným pozemkom. Aplikovateľnosť uvedeného znaleckého posudku pritom pôvodne odôvodňoval tým, že jeho obsahom je všeobecná hodnota náhrady za vecné bremeno za porovnateľné pozemky nachádzajúce sa v lokalite [REDAKOVANÉ] rovnako ako predmetné pozemky vedené na [REDAKOVANÉ]. Okresný súd však konštatoval, že závery uvedeného znaleckého posudku boli spochybnené znaleckým posudkom ÚSI Žilinskej univerzity č. 8/2022 v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 20C/16/2017, a preto vyhovel návrhu žalovaného na doplnenie dokazovania.

16. Sťažovateľ argumentuje právnou nenáročnosťou predmetu sporu a nedôvodnosťou vykonania dokazovania znaleckým posudkom zo strany znaleckého ústavu, avšak v obdobných konaniach rovnako ako v predmetnom konaní opakovane predkladá súkromne znalecké posudky vypracované znaleckými ústavmi a takýmto postupom výrazne sťažuje dôkaznú povinnosť protistrany. Na účely predmetného konania by boli aplikovateľné iba súkromné znalecké posudky vypracované znaleckými ústavmi, a to č. 4/2017 vypracovaný STU Bratislava a č. 12 a č. 16/2015 vypracované Technickou univerzitou v Košiciach. V prípade, ak protistrana spochybňovala závery uvedených znaleckých posudkov a ich správnosť žiadala aj s poukazom na závery ZP ÚSI Žilinskej univerzity v súdnom konaní sp. zn. 20C/16/2017 preveriť, pričom sťažovateľ v obdobných veciach spochybňuje z dôvodu predloženia znaleckých posudkov vypracovaných znaleckými ústavmi správnosť akéhokoľvek znaleckého posudku vypracovaného znalcami – fyzickými osobami, potom okresný súd z dôvodu nevytvárania prietahov v konaní (vytvorením priestoru stranám sporu na predkladanie súkromných znaleckých posudkov s následným vykonaním kontrolného znaleckého dokazovania) vyhovel návrhu žalovaného na doplnenie dokazovania. Vzhľadom na problematiku znaleckého dokazovania prichádzalo do úvahy iba znalecké dokazovanie ÚSI Žilinskej univerzity, ktorý ako jediný znalecký ústav v danom odbore v predmetnom konaní nevyhotovoval súkromný znalecký posudok. Okrem iného na pojednávaní 18. septembra 2024 samotný žalobca deklaroval, že súdu v primeranej lehote predloží znalecký posudok v predmete náhrady za vecné bremeno, a aj žalovaný uviedol, že si takýto znalecký posudok dal vypracovať, ale dosiaľ mu predložený nebol. Zo záverov zápisnice o pojednávaní z 18. septembra 2024 nesporne vyplýva, že okresný súd vyhovie návrhu žalovaného na doplnenie dokazovania, ale pokiaľ strany sporu predložia súkromné znalecké posudky, vzhľadom na procesný charakter uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania toto zruší. Keďže žiadna zo strán sporu znalecký posudok nepredložila, okresný súd uznesením z 30. októbra 2024 nariadil znalecké dokazovanie a spis predložil znalcom. Pokiaľ sťažovateľ pre svoju pasivitu súdu nepredložil znalecký posudok v predmete určenia všeobecnej hodnoty náhrady za vecné bremeno vo vzťahu k nehnuteľnostiam [REDAKOVANÉ] č. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] k. ú [REDAKOVANÉ], správnosť ktorého nebola spochybnená, a to ani 9 mesiacov po dátume posledného pojednávania, potom podľa názoru zákonnej sudkyne nie je ústavná sťažnosť dôvodná.

IV.2. Replika sťažovateľa:

17. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že znalecký posudok č. 04/2017, ktorý vypracoval Ústav súdneho znalectva Slovenská technická univerzita v Bratislave, Stavebná fakulta 7. marca 2017, o stanovení VŠH nájmu a VŠH vecného bremena pozemkov v k. ú. [REDAKOVANÉ] na ulici [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v období rokov 2005 až 2016 ako jediný predložený v tomto konaní určuje VŠH vecného bremena (všetkých susedných) pozemkov, ktoré sú zapísané na [REDAKOVANÉ], tzn. pozemkov, ktoré obkolesujú pozemky, ktoré sú predmetom sporu v tomto konaní (ktoré užíva žalovaný), a že súdu preto nič nebráni vychádzať zo záverov tohto znaleckého posudku. Vo vzťahu k pozemkom na ulici [REDAKOVANÉ] sťažovateľ uviedol, že ním predložený znalecký posudok č. 16/2017, ktorý vypracoval Znalecký ústav Technickej univerzity v Košiciach 20. apríla 2017, ako jediný predložený v tomto konaní určuje VŠH nájmu pozemkov a VŠH vecného bremena v k. ú. [REDAKOVANÉ] na ulici [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v období rokov 2006 až 2016.

18. Na popretie výšky sťažovateľom uplatneného nároku (vychádzajúcej zo sťažovateľom predložených znaleckých posudkov, z ktorých záverov sťažovateľ v predmetnom konaní odvodzuje ním uplatnený nárok) mal žalovaný do predmetného konania predložiť súkromný znalecký posudok a je irelevantný jeho postup a námietky v inom konaní vedenom na okresnom súde, a to pod sp. zn. 20C/16/2017. Okresný súd nemal oprávnenie nariadiť znalecké dokazovanie znaleckým ústavom USI Žilinskej univerzity uznesením č. k. 11 C 256/2010-1536 z 30. októbra 2024, keďže v konaní neboli závery znalcov v zrejmom rozpore, keďže v prejednávanvej veci predložil do konania znalecké posudky iba sťažovateľ.

19. Súd nemá oprávnenie postupovať tak, že znaleckej organizácii (či znalcovi) zašle bez ďalšieho celý súdny spis, a to na vopred neurčitú dobu a bez akejkoľvek ďalšej kontroly či dohľadu.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

20. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

22. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, konanie o náhrade za užívanie nehnuteľností možno považovať za štandardnú vec, preto ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ho nemožno považovať za mimoriadne zložitú. Vec vykazuje istú skutkovú zložitost' spočívajúcu

v určení primeranej náhrady za užívanie nehnuteľností, ktoré sú zastavané prevažne komunikáciami, pričom na tento účel bolo nariadené znalecké dokazovanie. Sťažovateľ si v predmetnom konaní uplatnil nárok vo vzťahu k viacerým pozemkovým parcelám, pričom v priebehu konania uplatnený nárok modifikoval. Vychádzajúc z uvedeného, je potrebné konštatovať, že vec bola po skutkovej stránke náročnejšia, čo mohlo spôsobiť predĺženie napadnutého konania. Možno konštatovať, že predmet posudzovaného konania nie je časovo zvlášť prioritizovaný.

23. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v priebehu konania uplatňuje svoje procesné oprávnenia (návrh na pripustenie zmeny účastníkov konania, návrh na pripustenie zmeny žaloby, námietka zaujatosti, žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku, opravné prostriedky proti procesným rozhodnutiam, ako aj rozhodnutiam vo veci samej). Uvedené mu nemožno pričítať na ťarchu, keďže ide o realizáciu jeho procesných práv vyplývajúcich z Civilného sporového poriadku. Okresný súd bol povinný sa procesnými návrhmi sťažovateľa zaoberať, preto predĺženie konania v súvislosti s týmito úkonmi nemožno pripísať na vrub okresnému súdu pri hodnotení existencie zbytočných prietahov. Sťažovateľ primárne spochybňuje potrebu nariadenia znaleckého dokazovania znaleckým ústavom, k čomu okresný súd pristúpil uznesením z 30. októbra 2024. K uvedenému ústavný súd konštatuje, že zo zápisnice z pojednávania z 18. septembra 2024 vyplýva, že samotný sťažovateľ žiadal o poskytnutie primeranej lehoty na predloženie znaleckého posudku v časti určenia všeobecnej hodnoty náhrady za vecné bremeno pri parcelách nachádzajúcich sa v lokalite [REDAKOVANÉ], k čomu okresný súd uviedol, že sťažovateľ má právo podať súkromný znalecký posudok vo vzťahu k náhrade za vecné bremeno týkajúci sa parciel v lokalite [REDAKOVANÉ], keďže v spise takýto dôkaz absentuje. Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito na účel nariadenia znaleckého dokazovania s tým, že termín pojednávania bude stanovený po vypracovaní znaleckého posudku alebo v prípade návrhov strán sporu, že nežiadajú znalecké dokazovanie ďalej vykonať, predložením súkromných znaleckých posudkov. Strany sporu, teda ani sťažovateľ, znalecký posudok napokon nepredložili, a preto okresný súd pristúpil k nariadeniu znaleckého dokazovania.

24. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

25. Napadnuté konanie prebieha od 30. decembra 2010, teda aktuálne 15 rokov a 3 mesiace, pričom z toho obdobia na konanie pred okresným súdom pripadá 8 rokov a 7 mesiacov, čo nemožno považovať za optimálne. Ústavný súd uvádza, že ako neefektívnu činnosť okresného súdu možno vyhodnotiť postup okresného súdu po podaní dovolania sťažovateľom vo februári 2019. Okresný súd svojou nesústredenou činnosťou prispel k predĺženiu konania. Už z nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 492/2023 z 5. decembra 2023 (predmetom posudzovania vo veci sp. zn. IV. ÚS 492/2023 bola existencia zbytočných prietahov, ktoré mal spôsobiť najvyšší súd vo veci sťažovateľa ako súd dovolací, pozn.) vyplýva, že v rámci procesných úkonov, ktoré predchádzajú predloženiu veci dovolaciemu súdu na rozhodnutie o dovolaní, sa okresný súd dopustil pochybenia (svojou nepozornosťou či nedbanlivosťou), keď opakovane predkladal súdny spis najvyššiemu súdu predčasne. Najvyšší súd trikrát vrátil spis bez rozhodnutia okresnému súdu. V prvom prípade

z dôvodu, že plnomocenstvo udelené sťažovateľom jeho advokátovi na zastupovanie v dovolacom konaní bolo predložené elektronicky bez autorizácie sťažovateľa formou kvalifikovaného elektronického podpisu alebo formou zaručenej konverzie. V druhom prípade znova z dôvodu, že splnomocnenie predložené okresnému súdu neobsahovalo doložku o vykonaní zaručenej konverzie, a napokon v treťom prípade nebola riadne splnená poplatková povinnosť za podanie dovolania (z uvedených dôvodov bolo dovolacie konanie postupne vedené pod 4 spisovými značkami, a to sp. zn. 1 Cdo 50/2019, 1 Cdo 229/2019, 1 Cdo 116/2020 a sp. zn. 1 Cdo 79/2022). Ďalej ústavný súd konštatuje, že do obdobia konania pred okresným súdom spadá znalecké dokazovanie nariadené uznesením z 30. októbra 2024. Okresný súd na pojednávaní 18. septembra 2024 náležite zdôvodnil potrebu vykonania znaleckého dokazovania, uviedol, že v konaní nie sú aplikovateľné sťažovateľom predložené znalecké posudky. Zároveň po pojednávaní dal priestor stranám sporu predložiť súkromný znalecký posudok, strany sporu však znalecký posudok nepredložili. Znalecký posudok však dosiaľ nebol znaleckým ústavom vypracovaný (t. j. ani po roku a 4 mesiacoch od predloženia spisu znaleckému ústavu), pričom pracovná zaťaženosť, príp. personálne či organizačné problémy subjektu povereného vykonaním znaleckého úkonu nemôžu byť na úkor základného práva strán sporu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

26. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa čl. 38 ods. 2 listiny, jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom okresného súdu porušené bolo (bod 1 výroku tohto nálezu).

27. Keďže ústavný súd dospel k záveru o porušení čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

29. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

30. Pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení ústavný súd prihliadal na dĺžku napadnutého konania prebiehajúceho pred okresným súdom (v tomto smere ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k najvyššiemu súdu konajúcemu vo veci sťažovateľa o dovolaní bolo ústavným súdom vyslovené porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to nálezom sp. zn. IV. ÚS 492/2023 z 5. decembra 2023), konštatovanú neefektívnu činnosť okresného súdu, predmet konania, správanie sťažovateľa, skutočnosť, že konanie je v časti právoplatne skončené. Ústavný súd zohľadnil tiež okolnosti prispievajúce k predĺženiu konania, ktoré však nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu (realizácia procesných oprávnení sťažovateľa). V tomto smere ide najmä o procesné úkony sťažovateľa uskutočnené od začatia napadnutého konania (12/2010) do 16. septembra 2014, keď sťažovateľ uhradil súdny poplatok za návrh. V priebehu uvedeného obdobia bol okresný súd nútený zaoberať sa procesnými návrhmi sťažovateľa – dva návrhy na pripustenie zmeny účastníkov konania, námietka zaujatosti,

dve žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Oslobodenie od súdnych poplatkov sťažovateľovi priznané nebolo, opakovane došlo k zastaveniu konania, sťažovateľ sa bránil podaním odvolaní. Napokon sťažovateľ súdny poplatok uhradil, v dôsledku čoho bolo 13. októbra 2014 zrušené rozhodnutie o zastavení konania zo 16. júla 2014. V priebehu konania, a to 28. mája 2015, sťažovateľ tiež modifikoval žalobu, čo si vyžiadalo rozhodovanie okresného súdu o pripustení zmeny žaloby.

31. Po komplexnom zohľadnení všetkých relevantných skutočností ústavný súd dospel k záveru, že okolnosti veci opodstatňujú priznanie finančného zadosťučinenia 1 000 eur (bod 3 výroku nálezu). Keďže sťažovateľ sa domáhal priznania finančného zadosťučinenia 10 000 eur, v prevyšujúcej časti finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

32. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

33. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2025 je 371 eur a hodnota režijného paušálu je 14,84 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2025 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, stanovisko k vyjadreniu okresného súdu). Právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 23 % DPH (266,23 eur). Na základe popísaného vyčíslenia sťažovateľovi prináleží náhrada trov konania 1 423,75 eur.

34. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2026

Robert Šorl
predseda senátu